

ІНОВАЦІЇ В МЕДИЦИНІ

ВНУТРІШНЬОЇ ТА СІМЕЙНОЇ МЕДИЦИНИ 2025 • №2

СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ ЖУРНАЛ

2025

№2

СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ ЖУРНАЛ ВНУТРІШНЬОЇ ТА СІМЕЙНОЇ МЕДИЦИНИ

ЛЕКЦІЇ • ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА • ДОСЛІДЖЕННЯ

Проф. І. Ю. Робак, доц. Г. Л. Демочко
Протезування і реабілітація поранених в умовах сучасної війни за незалежність України: осягнення досвіду першого десятиліття (2014–2024) з точки зору історії науки й техніки 86

Ю.М. Кравченко, проф. В.О. Ольховський, проф. О.В. Дунаєв
Еволюція харківської судово-медичної служби за 228 років її існування 93

ПИТАННЯ ФІЛОСОФІЇ МЕДИЦИНИ. ОГЛЯД

Проф. В.С. Єрмілов
Діяльність Джона Говарда і пам'ять про нього на Півдні України. 99

ПИТАННЯ КОМОРБІДНОЇ ПАТОЛОГІЇ. ОГЛЯД

Проф. А.Г. Опарін, доц. Л.О. Хоменко, ас. І.П. Кореновський, доц. Т.М. Опаріна, доц. Ю.К. Сікало
Вплив секреторної активності адипоцитів жирової тканини на розвиток гастроєзофагеальної рефлюксної хвороби. . . 104
Доц. І.І. Медвідь, проф. Л.С. Бабінець, доц. І.І. Герасимець
Особливості етіології та клінічного перебігу внутрішньолікарняних інфекцій при цукровому діабеті (огляд літератури). 107

ПИТАННЯ КОМОРБІДНОЇ ПАТОЛОГІЇ. ОРИГІНАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

Проф. О.А. Опарін, доц. Ю.Г. Федченко, доц. А.В. Благовещенська, доц. А.Є. Новохатня, ас. О.М. Каширцева

Особливості моторно-секреторних порушень та розподілу жирової тканини у хворих на гастроєзофагеальну рефлюксну хворобу з супутнім ожирінням 113

Проф. Л.С. Бабінець, проф. О.О. Абрагамович
Ефективність гепатотрофної терапії у веденні коморбідного пацієнта із хронічним панкреатитом після етіотропно пролікованого хронічного вірусного гепатиту С 119

ПИТАННЯ МЕДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ. ОРИГІНАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

Доц. А.О. Парасей-Гочер, доц. О.В. Фролова, О.Т. Манік
Діагностика рівнів особистісної та ситуативної тривожності в умовах воєнного стресу. 124

Проф. Е.О. Помиткін, доц. Л.С. Москаленко, І.В. Бегас
Аналіз проявів психічних станів у жінок середнього віку в умовах воєнного конфлікту 130

Доц. В.А. Шевчук, доц. В.І. Корчук, М.М. Юзефович

Медико-етичні засади релігійних традицій у взаємозв'язку здоров'я і духовності 135

ПИТАННЯ КАРДІОЛОГІЇ ТА ІСТОРІЇ МЕДИЦИНИ. ОРИГІНАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

Проф. О.М. Корж, доц. Б.А. Рогожин
Артеріальна гіпертензія: від розуміння процесу кровообігу до клінічних спостережень. 139

ПИТАННЯ ІСТОРІЇ МЕДИЦИНИ. ОРИГІНАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

Проф. М.С. Мирошніченко, доц. Ж.М. Перцева, І.В. Киричок, доц. В.О. Бібіченко, Є.А. Громко, ст. викл. М.А. Лютенко, доц. М.О. Кузнецова, М.А. Гладуш
Науково-педагогічна діяльність видатного вченого-патолофізіолога Данила Овсійовича Альперна. 146

Prof. I. Robak, assoc. prof. H. Demochko
Prosthetic care and rehabilitation of the wounded in the conditions of the modern war of independence of Ukraine: coverage of the experience of the first decade (2014-2024) in terms of history of science and technology 86

Y.M. Kravchenko, prof. V.O. Olkhovsky, prof. O.V. Dunayev
The Evolution of the Kharkiv Forensic Medical Service over 228 Years of Its Existence. 93

THE QUESTION OF THE PHILOSOPHY OF MEDICINE. REVIEW

Prof. V.S. Yermilov
John Howard's activities and memory of him in Southern Ukraine 99

THE QUESTIONS OF THE COMORBID PATHOLOGY. REVIEW

Prof. A.G. Oparin, assoc. prof. L.O. Khomenko, assist. I.P. Korenovsky, assoc. prof. T.M. Oparina, assoc. prof. Y.K. Sikalo
The influence of secretory activity of adipose tissue adipocytes on the development of gastroesophageal reflux disease 104
Assoc. prof. I.I. Medvid, prof. L.S. Babinets, assoc. prof. I.I. Herasymets
Features of the etiology and clinical course of nosocomial infections in diabetes (literature review) 107

THE QUESTIONS OF THE COMORBID PATHOLOGY. THE ORIGINAL STUDY

Prof. O.A. Oparin, assoc. prof. Yu.G. Fedchenko, assoc. prof. A.V. Blagoveshchenska, assoc. prof. A.E. Novokhatnya, assist. O.M. Kashirtseva
Features of motor-secretory disorders and distribution of fat tissue in patients with gastroesophageal reflux disease with common obesity 113
Prof. L.S. Babinets, prof. O.O. Abrahamovych
Hepatotropic therapy efficiency in the management of a comorbid patient with chronic pancreatitis after etiologically treated chronic viral hepatitis C 119

THE QUESTIONS OF THE MEDICAL PSYCHOLOGY. THE ORIGINAL STUDY

Assoc. prof. A.O. Parasiei-Hocher, assoc. prof. O.V. Frolova, O.T. Manik
Diagnosis of trait and state anxiety levels under war-related stress 124
Prof. E.O. Pomytkin, assoc. prof. L.S. Moskalenko, I.V. Begas
Analysis of the manifestations of mental states in middle-aged women under war conditions 130
Assoc. prof. V.A. Shevchuk, assoc. prof. V.I. Korchuk, M.M. Yuzefovich
Medical-Ethical Foundations of Religious Traditions in the Relationship between Health and Spirituality 135

THE QUESTIONS OF THE CARDIOLOGY AND HISTORY OF MEDICINE. THE ORIGINAL STUDY

Prof. O.M. Korzh, assoc. prof. B.A. Rogozhin
Arterial hypertension: from the understanding of the process of blood circulation to clinical care. 139

THE QUESTION OF THE HISTORY OF MEDICINE. THE ORIGINAL STUDY

Prof. M.S. Myroshnychenko, assoc. prof. Zh.M. Pertseva, I.V. Kyrychok, assoc. prof. V.O. Bibichenko, Y.A. Hromko, M.A. Liutenko, assoc. prof. M.O. Kuznetsova, M.A. Hladush
Scientific and pedagogical activities of the famous scientist-pathophysiological Danylo Ovsiiovich Alpern 146

**Проф. М.С. Мирошніченко, доц. Ж.М. Перцева,
І.В. Киричок, доц. В.О. Бібіченко, Є.А. Громко,
ст. викл. М.А. Лютенко, доц. М.О. Кузнецова,
М.А. Гладуш**

Харківський національний медичний університет

Науково-педагогічна діяльність видатного вченого-патофізіолога Данила Овсійовича Альперна

Постать Данила Овсійовича Альперна посідає особливе місце в історії української медичної науки та освіти. Його діяльність поєднала фундаментальні наукові дослідження з розбудовою педагогічної системи, зорієнтованої на підготовку висококваліфікованих лікарів і дослідників. Д.О. Альперн виступав не лише як учений-патофізіолог, але й як педагог-новатор, який прагнув інтегрувати експериментальну науку в навчальний процес і сформувавши цілісний науковий світогляд у здобувачів вищої медичної освіти. Його визначальним здобутком у цьому напрямку стало створення першого україномовного підручника з патологічної фізіології, який заклав основу національної медичної термінології та забезпечив доступ студентів до систематизованого навчального матеріалу. Його педагогічна концепція охоплювала різні виміри — від методики викладання лекцій та демонстраційних дослідів до організації студентської науки й формування власної наукової школи, що знайшла визнання як в Україні, так і далеко за її межами.

Матеріали і методи. Під час написання статті були використані архівні матеріали з фондів музею історії кафедри загальної та клінічної патофізіології імені Д.О. Альперна, Наукової бібліотеки, комплексу «Музей медицини» Харківського національного медичного університету (ХНМУ).

Результати дослідження та їх обговорення. Данило Овсійович Альперн (1894–1968 рр.) — видатний український патофізіолог, член-кореспондент АН УРСР, заслужений діяч науки УРСР, доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри патологічної фізіології Харківського медичного інституту (з 1929 по 1968 рр.), який усе своє життя присвятив вищій медичній школі Харківщини. Його наукова та педагогічна діяльність були тісно переплетені, адже науковець розглядав освіту як невід’ємну складову розвитку медичної науки [1-3].

Педагогічна діяльність Д.О. Альперна вирізнялася прагненням поєднати наукову новизну з актуальними потребами медичної освіти. У центрі його уваги було створення системного навчального матеріалу, який був би науково обґрунтованим та доступним для здобувачів вищої медичної освіти. Саме тому він узявся за укладання підручника, що став першим цілісним україномовним виданням з патологічної фізіології.

Тривалий час вважалося, що визначний для історії української медичної освіти підручник «Патологічна фізіологія», написаний Д.О. Альперном, вперше побачив світ у 1938 р. та був виданий російською мовою. Однак фонди Наукової бібліотеки ХНМУ зберегли докази того, що перші видання підручника були надруковані саме українською мовою. Перше україномовне видання (загальна частина) побачило світ у Харкові 1934 року у видавництві «Держмедвидав». Спеціальна частина вийшла згодом, у 1937 році, і стала логічним продовженням курсу. У цих книгах ним уперше системно викладено курс патологічної фізіології саме українською мовою, що, зокрема, сприяло становленню національної термінології. У вступі до видання Данило Овсійович підкреслював, що підручник створено як відповідь на актуальні потреби навчального процесу, при цьому у ньому особливий акцент робився на патології обміну речовин та патохімічних процесах. Однак подальше згортання політики українізації та репресії 1930 років спричинили замовчування цих видань. Показово, що навіть сам автор був змушений не згадувати україномовне видання у власному списку праць, віддаючи перевагу російськомовним публікаціям. Це явище відображає вплив тогочасних політичних процесів на академічну сферу та пояснює, чому україномовні підручники залишилися маловідомими. Однак попри політичні обмеження видання 1934 та 1937 рр. мали визначальне значення, адже

вони забезпечили студентів навчальним матеріалом рідною мовою, заклали основу української медичної термінології й засвідчили прагнення Д.О. Альперна інтегрувати науку в національний освітній контекст. Видання підручника стало не лише підсумком попередніх наукових пошуків, але й теоретичним підґрунтям для вироблення педагогічної методики Д.О. Альперна. Власне дидактичні принципи, які він реалізував у практиці викладання, безпосередньо спиралися на положення, систематизовані в його навчальних виданнях. Підручник «Патологічна фізіологія» був адаптований та поширювався за межами України, зокрема англійською, німецькою та китайською мовами, що робило його доступним для широкої міжнародної аудиторії. Це підкреслює визнання науково-педагогічних здобутків Д.О. Альперна не лише на вітчизняному, а й на світовому рівні [4].

У навчальному процесі Д. О. Альперн послідовно поєднував експериментальну та клінічну патофізіологію. Його педагогічний підхід полягав у демонстрації студентам патогенетичних механізмів як на лабораторних моделях, так і на клінічному матеріалі, що забезпечувало формування системного мислення. Ключовим елементом методики стали демонстраційні досліді, один з яких (експеримент Ю. Конгейма) було відтворено в експозиції музею історії кафедри загальної та клінічної патофізіології імені Д.О. Альперна ХНМУ. У створенні експозиції прийняв участь старший викладач кафедри анатомії людини, клінічної анатомії та оперативної хірургії ХНМУ М.А. Лютенко (рис. 1) [5-6]. Актуальність

такої методики підтверджується і змістом статті «Сучасний стан вчення про запалення» (1953 р.), що була опублікована Д.О. Альперном у відомому німецькому медичному виданні «Das Deutsche Gesundheitswesen: Zeitschrift für Medizin». У цій статті автором підкреслюється значення експериментальних моделей для аналізу патогенезу запалення, а також їх взаємозв'язок із клінічною практикою [7]. Застосування демонстраційних дослідів мало подвійне значення: вони забезпечували візуалізацію складних патофізіологічних процесів і водночас формували у студентів практичні навички роботи з експериментальними моделями.

Зі спогадів сучасників Д.О. Альперн був винятковим лектором. Його виступи відзначалися високим рівнем ерудиції та чіткістю викладу. Складний патофізіологічний матеріал він умів подати вільно, зрозуміло й доступно для студентської аудиторії. Уже з перших фраз слухачі відчували, що перед ними інтелектуал, який впевнено володіє предметом. Окремо згадують і про його манеру прийому іспитів: професор одночасно опитував кількох студентів, ставив додаткові запитання, виходячи за межі екзаменаційних білетів, і завершував співбесіду лише тоді, коли відповіді задовольняли його високі вимоги. Така методика формувала у здобувачів не лише глибокі знання, а й уміння мислити критично й системно. Цей підхід сприяв засвоєнню базових понять патології не лише на рівні теоретичного знання, а й через досвід безпосереднього спостереження. Використання експериментально-клінічних підходів набуло особливої актуальності в умовах

Рис. 1. Експозиція «Д.О. Альперн за робочим столом» у музеї історії кафедри загальної та клінічної патофізіології імені Д.О. Альперна ХНМУ

воєнного часу, коли завдання навчання й науки були тісно пов'язані з потребами військової медицини. Саме цей досвід підтвердив універсальність та практико-орієнтований характер педагогічної концепції науковця [2, 3].

Друга світова війна стала важливим етапом у науковій та педагогічній діяльності Д. О. Альперна. Дослідження, виконані в цей період, були спрямовані на вирішення практичних завдань військової медицини. Науковець вивчав патогенез шоку, перебіг ранового процесу та механізми формування трофічних виразок, що мало значний вплив на подальший розвиток патологічної фізіології. Ці наукові результати використовувалися і в навчальному процесі, слугуючи прикладами практико-орієнтованого підходу до викладання. Здобувачі медицини знайомилися з проблемами, що мали безпосереднє клінічне й соціальне значення в умовах війни. Таке поєднання фундаментальних досліджень із конкретними завданнями медицини воєнного часу сприяло формуванню у студентів навичок застосування наукових знань для вирішення практичних проблем. Д. О. Альперн інтегрував результати власних досліджень у навчальний процес, що забезпечувало підготовку лікарів, здатних працювати в екстремальних умовах. Участь у розв'язанні проблем медицини воєнного періоду поглибила переконання вченого у важливості виховного складника освіти. У подальшій педагогічній діяльності він надавав особливого значення формуванню у здобувачів не лише фахових компетентностей, а й професійних цінностей та світоглядних орієнтирів [3, 8].

Педагогічна діяльність Д. О. Альперна мала виразний виховний вимір, що реалізувався у формуванні наукового світогляду та професійних цінностей здобувачів. Біографічні матеріали засвідчують його послідовну орієнтацію на поєднання високих наукових стандартів із вимогливістю до студентів і молодих дослідників. Данило Овсійович виступав не лише як викладач, а й як наставник, який власним прикладом демонстрував значення систематичної праці, наукової принциповості та академічної доброчесності. Вимогливість поєднувалася з вихованням у студентів відповідальності й здатності до критичного мислення, що відповідало загальним завданням формування лікаря як носія професійної та суспільної етики [2, 3].

Ще одним важливим складником педагогічної діяльності Д. О. Альперна була організація студентської науки. Під його керівництвом на кафедрі патологічної фізіології активно функціонував студентський науковий гурток. Він став осередком професійного становлення майбутніх лікарів і дослідників, виконуючи не лише функцію додаткової наукової підготовки, а й формуючи у молодих дослідників навички самостійної роботи, критичного аналізу та академічної комунікації. Це також сприяло розвитку дослідницької культури здобувачів, підготовці до майбутньої професійної та наукової діяльності [2, 3].

Таким чином, багаторічна педагогічна та наставницька діяльність Д. О. Альперна знайшла свій

вищий вияв у формуванні харківської школи патологічної фізіології. За роки його керівництва кафедрою було підготовлено понад сорок кандидатів і дванадцять докторів наук, що свідчить про сталість науково-освітньої традиції. Наукова школа, очолена Д. О. Альперном, характеризувалася поєднанням фундаментальних експериментальних досліджень із клінічною орієнтацією. Такий підхід сприяв розвитку нових напрямів патологічної фізіології та забезпечував підготовку кадрів для медичної науки України. Учні Данила Овсійовича не лише продовжили дослідження в межах кафедри, але й поширили його методичні та педагогічні принципи у різних наукових і навчальних закладах країни. Завдяки наступності поколінь харківська школа патологічної фізіології, започаткована Д. О. Альперном, набула загальноукраїнського значення та забезпечила кадрову базу для розвитку медичної науки, утверджуючи традицію органічного поєднання викладання й дослідницької роботи, що було однією з ключових засад педагогічної концепції науковця [2, 3, 8].

Стабільність і науковий авторитет школи зумовили вихід педагогічної спадщини Д. О. Альперна за межі національного контексту. Його стажування у провідних європейських університетах та переклади основних праць іноземними мовами засвідчили інтеграцію харківської традиції патологічної фізіології у світовий освітній простір. Педагогічна спадщина Д. О. Альперна також має чітко виражений міжнародний вимір. Ще на ранніх етапах його наукової діяльності важливу роль відіграли стажування у провідних університетах Європи — у Берліні, Кілі, Відні та Гейдельберзі. Отриманий там досвід сприяв формуванню його підходу до поєднання експериментальної та клінічної патології, що згодом інтегрувалося в освітню практику Харківського медичного інституту [2, 3].

Починаючи з 2014 року кафедра загальної та клінічної патофізіології носить ім'я Д. О. Альперна. 15 грудня 2021 року відбулося урочисте відкриття меморіальної дошки, присвяченої пам'яті видатного вченого, яка наразі висить біля входу на кафедру. 20 грудня 2023 року було відкрито музей історії кафедри загальної та клінічної патофізіології імені Д. О. Альперна [5,6]. Музей став матеріальним і водночас символічним втіленням науково-педагогічної спадщини кафедри. Він не лише зберігає пам'ять про вченого, постаючи хронотопом академічної культури, де минуле наукової школи органічно поєднується із сучасною освітою, а й слугує дидактичним простором, що підтримує безперервність академічних традицій. Створення музею мало на меті не лише вшанування видатного українського науковця та педагога, а й формування особливого навчально-культурного середовища для здобувачів. Тут відтворено робочий кабінет Д. О. Альперна з автентичними меблями, науковими приладами та навчальними матеріалами. Серед експонатів особливе місце займає воскова скульптура професора за робочим столом, що підсилює ефект присутності. Для здобувачів відвідування музею історії

кафедри є невід'ємною частиною першого знайомства з дисципліною. У такий спосіб історичний шлях кафедри та педагогічна спадщина Д.О. Альперна постає не лише як історична пам'ять, а й як чинник актуального освітнього досвіду, що поєднує традиції й сучасність [6].

Висновки. Данило Овсійович Альперн належить до кола науковців, чия педагогічна діяльність суттєво вплинула на розвиток вітчизняної медичної освіти,

а розглянута нами його освітньо-наукова концепція засвідчує її актуальність. Написаний ним підручник, його методика викладання, організація студентської науки та формування наукової школи стали основою для подальшого розвитку української наукової патофізіологічної школи. Міжнародне визнання підтвердило актуальність його роботи у всіх згаданих напрямках, а музей кафедри увічнив цю спадщину як чинник сучасного освітнього процесу.

Список використаної літератури

1. Єщенко В.Е. Д.Е. Альперн — выдающийся патофизиолог и педагог. Вірні клятві Гіппократа. — Харків: ХНМУ, 2020. — С. 407–409.
2. Вчені Харківського державного медичного університету. За редакцією академіка А.Я. Циганенка. — Харків: ВАТ «Видавництво «Харків». — 470 с.
3. М'ясоєдов В.В., Перцева Ж.М., Мирошніченко М.С. Альперн Д.О. — видатний вчений-патофізіолог, талановитий педагог і активний громадський діяч. Другі наукові читання пам'яті професора Д.О. Альперна: актуальні питання патологічної фізіології: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 8–9 травня 2025 року) / ред. кол.: В. М'ясоєдов, В. Костевіч, Р. Вастьянов [та ін.]. — Харків: ХНМУ, 2025. — С. 10–13.
4. Киричок І.В., Костюкевич Т.В. Перші видання підручника «Патологічна фізіологія» професора Д.О. Альперна українською мовою: втрачені чи навмисно забуті? Другі наукові читання пам'яті професора Д.О. Альперна: актуальні питання патологічної фізіології: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 8–9 травня 2025 року) / ред. кол.: В. М'ясоєдов, В. Костевіч, Р. Вастьянов [та ін.]. — Харків: ХНМУ, 2025. — С. 14–17.
5. Сухоносів Р.О., Виноградова О.Ю., Гладуш М.А., Галича М.С. Музей історії кафедри загальної та клінічної патологічної фізіології імені Д.О. Альперна Харківського національного медичного університету. Другі наукові читання пам'яті професора Д.О. Альперна: актуальні питання патологічної фізіології: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 8–9 травня 2025 року) / ред. кол.: В. М'ясоєдов, В. Костевіч, Р. Вастьянов [та ін.]. — Харків: ХНМУ, 2025. — С. 17–18.
6. Мирошніченко М.С., Лютенко М.А. Становлення музею історії кафедри загальної та клінічної патофізіології імені Д.О. Альперна Харківського національного медичного університету. IX Національний конгрес патофізіологів України: патологічна фізіологія — охорони здоров'я України. — Івано-Франківськ: Івано-Франківський національний медичний університет, 2024. — С. 153–154.
7. Alpern D.E. Der gegenwärtige Stand der Entzündungslehre. Das Deutsche Gesundheitswesen: Zeitschrift für Medizin. 1953;10(VIII. Jahrgang): 281–289.
8. Ліпшиць Р.У. Данило Овсійович Альперн (до 110-річчя від дня народження). Фізіологічний журнал. 2005;51(1): 123–126.

Науково-педагогічна діяльність видатного вченого-патофізіолога Данила Овсійовича Альперна

Проф. М.С. Мирошніченко, доц. Ж.М. Перцева, І.В. Киричок, доц. В.О. Бібіченко, Є.А. Громко, ст. викл. М.А. Лютенко, доц. М.О. Кузнецова, М.А. Гладуш
Харківський національний медичний університет

У статті авторами здійснено аналіз науково-педагогічної діяльності Данила Овсійовича Альперна в контексті розвитку української медичної освіти. Розглянуто створення ним перших україномовних підручників з патологічної фізіології, які сприяли становленню національної медичної термінології та забезпечили впровадження систематизованого навчального матеріалу у навчальний процес. Висвітлено особливості педагогічної методик, окреслено значення наукових результатів періоду Другої світової війни, інтегрованих у навчальну практику. Проаналізовано роль студентського наукового гуртка у підготовці дослідницьких кадрів і формуванні харківської школи патофізіологів, яка набула загальноукраїнського значення. Визначено міжнародний вимір спадщини Д.О. Альперна, підтверджений стажуваннями в європейських університетах і перекладами його праць, а також значення музею історії кафедри загальної та клінічної патофізіології імені Д.О. Альперна Харківського національного медичного університету як чинника збереження академічної традиції.

Ключові слова: Данило Овсійович Альперн, науково-педагогічна діяльність, кафедра загальної та клінічної патофізіології імені Д.О. Альперна, Харківський національний медичний університет.

Scientific and pedagogical activities of the famous scientist-pathophysiologist Danylo Ovsiiiovych Alpern

Prof. M.S. Myroshnychenko, assoc. prof. Zh.M. Pertseva, I.V. Kyrychok,
assoc. prof. V.O. Bibichenko, Y.A. Hromko, M.A. Liutenko, assoc. prof. M.O. Kuznetsova,
M.A. Hladush
Kharkiv National Medical University

In the article, the authors analyzed the scientific and pedagogical activities of Danylo Ovsiiiovych Alpern in the context of the development of Ukrainian medical education. The authors examined the creation of his first Ukrainian-language textbooks on pathological physiology, which contributed to the development of national medical terminology and ensured the introduction of systematized educational material into the educational process. The features of his teaching methods were also reflected, and the significance of scientific results from the period of the Second World War, integrated into the educational practice, were outlined. The authors analyzed the role of the student scientific society in training of the scientific and pedagogical staff and formation of the Kharkiv school of pathophysiologists, which acquired all-Ukrainian significance. The article identified the international dimension of D.O. Alpern's legacy, confirmed by internships at European universities and translations of his scientific works, as well as the importance of museum of the history of the Department of General and Clinical Pathophysiology named after D.O. Alpern of Kharkiv National Medical University as a factor in preserving the academic tradition.

Key words: Danylo Ovsiiiovych Alpern, scientific and pedagogical activities, Department of General and Clinical Pathophysiology named after D.O. Alpern, Kharkiv National Medical University.

Контактна інформація: Мирошніченко Михайло Сергійович —
доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри загальної та клінічної
патофізіології імені Д.О. Альперна
Харківського національного медичного університета,
пр. Науки, 4, м. Харків, 61022, Україна
тел. +38 057 707 73 40, e-mail: kaf.patfiziolog@kntmu.edu.ua

Стаття надійшла до редакції 15.10.2025 р.